

*Н.М. БУНЯК, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
І.М. ДАНИЛКО*

Механізм зовнішньоекономічної діяльності на ринку насіння зернових колосових культур

Мета статті - дослідити механізм зовнішньоекономічної діяльності на ринку насіння зернових колосових у наукових установах системи НААН та визначити додаткові економічні зиски при реалізації насіння на експорт.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано методи: монографічний (для всебічного глибокого вивчення питань зовнішньоекономічної діяльності), порівняльного аналізу (дослідження ефективності реалізації насіння в Україні та за кордон), розрахунковий (визначення витрат на проведення зовнішньоекономічної діяльності), а також абстрактно-логічний (узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. Розглянуто детальний порядок проходження етапів підготовки документів для здійснення експортних операцій з насінням зернових колосових культур та визначено фінансові витрати на кожному з них, місце України на міжнародному ринку насіння зернових колосових.

Елементи наукової новизни. Розкрито досвід Носівської селекційно-дослідної станції щодо виходу на міжнародні ринки насіння зернових колосових культур. Обраховано фактичний дохід, що його отримує установа при реалізації насіння в Україні та за його експорту.

Практична значущість. Досвід Носівської СДС Миронівського інституту пшениці ім. В.М. Ремесла показує практичні поетапні дії щодо підготовки документів для експорту насіння за кордон. Визначення понесених додаткових витрат та додатково отриманої виручки при експорті насіння. Табл.: 3. Бібліогр.: 14.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність; насіння; сорт; сертифікати ISTA, OESD, карантинний; митна декларація; експорт.

Буняк Наталія Миколаївна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, директор Носівської селекційно-дослідної станції Миронівського інституту пшениці ім. В.М. Ремесла НААН України (с. Дослідне, Носівський р-н, Чернігівська обл.)

E-mail: buniak_nt@ukr.net

Данилко Ірина Миколаївна - головний бухгалтер, Носівська селекційно-дослідна станція Миронівського інституту пшениці ім. В.М. Ремесла НААН України (с. Дослідне, Носівський р-н, Чернігівська обл.)

E-mail: danlim@ukr.net

Постановка проблеми. Позитивні фінансові результати зовнішньоекономічної діяльності будь-якого господарюючого в нинішніх умовах суб'єкта є аксіомою і не потребують доказів. Проте комерційна діяльність науково-дослідних установ за кордоном - специфічна з огляду на предмет можливої торгівлі, яким, зазвичай, є результати наукових досліджень, де має значення інноваційна складова розвитку галузі, а їх використання захищене патентом. Останнім часом щорічно Україна виробляє понад 60 млн т зерна, посідає провідні позиції у його експорті, проте практично не реалізує за кордон насіння зернових, у тому числі й колосових.

Відбувається поступове витіснення сортів вітчизняної селекції з Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. У нас не існує державних установ, які б спеціалізувалися на просуванні сортів вітчизняної селекції за кордон, а науковим установам в часи безгрошів'я важко подолати встановлені законодавством обмеження в країнах світового співтовариства. Витрачаючи фінансові ресурси на вітчизняну селекцію, не використовуються можливості на окупність понесених витрат за рахунок можливого експорту насіння за кордон. При цьому доводиться констатувати, що іноземні фірми активно просувають питання реєстрації сортів власної селекції в Україні, з подальшою організацією його виробництва та доробки в нашій державі для реалізації як в Україні,

так і за кордоном. Прикладом такої діяльності є компанія ТОВ «Сесвандерхаве - Україна» - підприємство з іноземними інвестиціями Бельгійської компанії Sesvander-have, провідної селекційної компанії, яка змогла організувати та протягом останнього десятиріччя продовжує успішно вирощувати насіння (сировину) цукрових буряків в Україні, має в активі надсучасний насінневий завод з обробки насіння цукрового буряку в Київській області. А з 1 січня 2019 р. рішенням країн-членів учасників Організації економічного співробітництва та розвитку Україна отримала дозвіл повноправно брати участь в міжнародній торгівлі насінням цукрових та кормових буряків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні питання зовнішньоекономічної діяльності фундаментально розглянуто в навчальних посібниках, що вийшли друком за останні п'ять років авторства Ю.Г. Козака, Т. Спорєка [8], С.Є. Хрупович [11], Л.О. Чернишової [12].

Основним концептуальним засадам інтеграції аграрного сектору України до внутрішнього ринку Європейського Союзу, експорту

сільськогосподарської продукції та окремих видів рослинницької продукції приділена увага у наукових статтях Т.О. Зінчук [3], Н.А. Карасьової [4], Д.Ф. Крисанова [5], М.І. Пугачова [2], Б.К. Супіханова [10], Т.О. Осташко [9], О.М. Шпичака, О.В. Боднар [13] та ін.

Разом із тим потребує подальшої розробки питання поєднання теоретичних досліджень та прикладів практичної зовнішньоекономічної діяльності власників сортів, наукових установ України на світовому ринку насіння зернових колосових.

Мета статті - дослідити механізм зовнішньоекономічної діяльності на ринку насіння зернових колосових у наукових установах системи НААН та визначити додаткові економічні зиски при реалізації насіння на експорт.

Виклад основних результатів дослідження. Україна - учасник п'яти Насінневих схем, які офіційно визнані інструментами для сертифікації та спрощення міжнародної торгівлі насінням. Насіння, вироблене згідно зі Схемами, супроводжується етикетками і сертифікатами OESD (табл. 1).

1. Динаміка обсягів експорту та імпорту насіння в Україні, т

Культура	2014		2015		2016		2017	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
Пшениця	496	1711	1875	1488,8	1211	1843	1875	2336,9
Жито	120	11,8	127	28,1	179	837	446	187
Ячмінь	105,5	583,9	83	484,0	29,2	524,5	36,6	744,6
Овес	18	-	4,9	-	80,3	10,0	7	5,1

Джерело: Сформовано за даними Державної служби статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua>.

Як свідчать наведені дані, експорт та імпорт основних зернових колосових культур в Україні практично однаковий за пшеницею, житом і вівсом. Насіння ячменю протягом останніх двох років ввозиться у 20 разів більше, ніж екпортується. Ситуація зумовлена виробництвом солоду іноземними компаніями, які використовують як сировину насіння пивоварних сортів зарубіжної селекції. Поки що українські виробники насіння працюють переважно на внутрішній ринок. Разом із тим добре відомі переваги експортної діяльності будь-якої компанії - це і визнання якості кінцевого продукту, і надходження валюти, більше можливостей для планування діяльності установи та впевненість у майбутньому.

Зовнішньоекономічний договір - матеріально оформлена угода між іноземним партнером SRL «Golserv-Agro» (Молдова) та Носівською селекційно-дослідною станцією,

що завершили попередні перемовини з поставки насіння.

Основні положення договору передбачають:

- предмет договору - насіння вівса, ячменю та ярої пшениці;
- якість товару повинна відповідати діючим стандартам та підтверджуватися відповідними сертифікатами;
- поставка товару здійснюється на умовах FCA с. Дослідне відповідно до правил Інкотермс у редакції 2010 року;
- продавець повинен повідомити Покупця про відправлення товару протягом одного календарного дня з моменту фактичної його відправки;
- одночасно з товаром Продавець передає Покупцеві оригінали документів: інвойс, три копії експортної вантажної митної декларації, затвердженої печаткою пункту митного оформлення Продавця, супроводжую-

чі транспортні документи, в тому числі CMR, фітосанітарний сертифікат, сертифікати ISTA та OECD;

- визначена ціна товару та загальна сума договору;

- порядок розрахунків по договору - 100 % попередня оплата товару шляхом перерахування Покупцем грошових коштів у євро на розрахунковий рахунок Продавця;

- приймання товару Покупцем здійснюється під час завантаження на складі: за кількістю відповідно товарних накладних, за якістю - документів, що засвідчують якість;

- товар поставляється в мішках вагою 50 кг;

- згідно з умовами розділу «Форс-мажор», сторони звільняються від відповідальності за даним договором у разі настання форс-мажорних обставин, що засвідчує довідка Торгово-промислової палати за місцем знаходження останніх;

- у разі виникнення суперечок розділ «Арбітражна згода» передбачає вирішення їх шляхом переговорів, в іншому разі - передачу на розгляд у Міжнародний арбітражний суд за місцем знаходження позивача;

- термін дії договору визначений до повного виконання всіх його умов;

- до договору складено та підписано специфікацію, в якій узгоджені сорти і репродукції насіння, визначена кількість та ціна кожного найменування товару.

Державне підприємство «Державний центр сертифікації та експертизи сільськогосподарської продукції» видає два документи, необхідні для митного оформлення вантажу. Перший - *сертифікат OESD*, який засвідчує, що насіння вироблене відповідно до схем ОЕСР сортової сертифікації насіння зернових культур та призначене для міжнародної торгівлі. Для його одержання під час проведення інспектування насінницьких посівів необхідно дотриматися п. 5.6 «Методики проведення інспектування насінницьких посівів зернових культур» відносно граничної площі посіву, яка не повинна перевищувати 10 га. Другий - *сертифікат ISTA*, що засвідчує посівні якості насіння, призначеного на експорт. Вимоги до показників якості насіння нижчі, ніж передбачено діючим ДСТУ 2240-93.

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в особі державного фітосанітарного інспектора Чернігівського регіонального відділення, що знаходиться у м. Ніжин, проводить дослідження та видає фітосанітарний сертифікат, який засвідчує, що зазначене насіння було перевірене із застосуванням необхідних офіційних процедур та вважається вільним від шкідливих організмів, карантинних для країни-імпортера, та відповідає її діючим фітосанітарним вимогам, включаючи регульовані некарантинні шкідливі організми. У цьому сертифікаті зазначається спосіб транспортування, марка та номерний знак транспортного засобу, тобто його отримання можливе виключно на етапі відвантаження товару.

Ніжинський підрозділ Чернігівської регіональної торгово-промислової палати видає сертифікат про походження товару на підставі форми 29-с.г. Необхідно представити завірену копію «Звіту про площі та валові збори сільськогосподарських культур», незважаючи на те, що це документ обов'язкової звітності, який є в електронній базі Управління статистики.

Як наслідок, для отримання необхідних документів було затрачено 5 людино-днів праці економіста, що займався підготовкою документів, та понесені витрати на експлуатацію легкового автомобіля для двох поїздок до Чернігова та однієї до Ніжина.

Згідно із специфікацією до договору, Носівська СДС повинна поставити Покупцю таку продукцію: 5 т насіння розсадника розмноження другого року ярого голозерного вівса сорту Тембр; 8 т насіння супереліти ярого голозерного ячменю сорту Козацький; 7 т насіння ярої твердої пшениці сорту Тера.

Загальна сума додаткових витрат на проведення зовнішньоекономічної діяльності по культурах за статтями однакова, за виключенням витрат на етикетки OESD, оскільки ними повинні маркуватися всі мішки, а вартість однієї - 0,63 грн. Додаткові витрати з розрахунку на 1 т різні і коливаються від 1294,50 грн за 1 т насіння вівса до 813,70 грн за 1 т ячменю (дані розбіжності залежать від обсягу реалізації). Категорія насіння не впливає на витрати із сертифікації насіння для реалізації за кордон (табл. 2).

2. Витрати на проведення ЗЕД з реалізації насіння на Носівській СДС, грн

Стаття витрат	Овес Тембр	Ярий ячмінь Козацький	Яра пшениця Тера	Усього витрат
Сертифікати	5436,80	5436,80	5436,80	16310,4
У т. ч. ISTA	4557	4557	4557	13670
OECD	432	432	432	1296
фітосанітарний	153,80	153,80	153,80	461,40
про походження товару	294	294	294	882,0
Послуги брокера	622,80	622,80	622,80	1868,40
Етикетки OECD	63,00	100,80	88,20	252,00
Витрати автотранспорту	350	350	350	1050
Усього витрат	6472,60	6509,60	6497,80	19480,80
Додаткові витрати на 1 т експортованого насіння	1294,50	813,70	928,25	

Джерело: Власні розрахунки.

За міжнародним договором, на договірній основі ціна продукції була визначена в євро за 1 т: овес - 560, ячмінь - 462, пшениця - 326. Офіційний курс євро на дату оплати товару 21 березня 2018 року становив 32,17 грн. Для визначення економічної доцільності експорту насіння за кордон та порівняння її з фінансовими результатами реалізації в Україні були проведені розрахунки, які засвідчили зростання ціни при реалізації за кордон: вівса - на 3015 грн, ячменю - 3862 грн, ярої пшениці - 2165 грн, у відносних величинах це становить відповідно 20,1 %, 35,1 %, 27,0 %. Додатково понесені витрати з розрахунку на одиницю продукції див. табл. 2. Встановлено, що найбільше зростання прибутку від реалізації 1 т насіння за кордон в абсолютних величинах (+1720,50 грн) було при реалізації вівса, відносно (+65,1 %) - при

реалізації ярої пшениці. Так, при зростанні ціни реалізації ярої пшениці на 65,1 %, додатково отриманий прибуток становив 1236,75 грн. Це зумовлено тим, що реалізували насіння різних категорій, ціна яких формується за рахунок додавання сортової надбавки різної величини (табл. 3).

Звідси можна стверджувати, що при реалізації насіння різних культур та репродукції за кордон відбулося збільшення рівня рентабельності виробництва на 8 пунктів, від 76 % до 84 %, при реалізації голозерного вівса сорту Тембр, категорії добазового насіння. Стосовно базового насіння ярої пшениці Тера зафіксовано зростання на 13,5 пункту, від 31,1% до 44,6%. Тобто на 1 грн понесених витрат у середньому по всіх сортах та репродукціях насіння додатково отримано 0,40 грн прибутку.

3. Економічна ефективність експорту насіння Носівською СДС в умовах 2018 року

Показники	Овес РР - 2		Ярий ячмінь с/еліта		Яра пшениця еліта	
	Україна	Молдова	Україна	Молдова	Україна	Молдова
Ціна реалізації, грн/т	15000	18015	11000	14862	8000	10165
Собівартість виробництва, грн/т	8500	8500	7870	7870	6100	16100
Додаткові витрати, грн/т	-	1294,50	-	813,70	-	928,25
Усього витрат, грн/т	8500	9794,50	7870	8683,30	6100	7028,25
Прибуток від реалізації, грн/т	6500	8220,50	4870	6178,30	1900	3136,75
Додатковий прибуток від ЗЕД, грн/т	-	1720,50	-	1308,30	-	1236,75
Рентабельність, %	76,4	83,9	61,9	71,1	31,1	44,6

Джерело: Власні розрахунки.

Носівська СДС вперше реалізовувала насіння за кордон. Головним завданням було вийти на зовнішні ринки, на практиці освоїти нову для неї справу, виконати всі нормативні вимоги щодо вивезення насіння за кордон та визначитися з реальними грошовими витратами на митне оформлення документів, терміном отримання дозвільних документів, фінансовими результатами.

Наслідком успішно проведеної операції та позитивних результатів виробничого впровадження сортів Носівської СДС у SRL «Golserv-Agro» є продовження роботи з просування результатів праці селекціонерів - сортів на зовнішні ринки.

Так у серпні 2018 року укладено контракт між Державною комісією з випробування сортів рослин Міністерства сільського госпо-

дарства, регіонального розвитку та навколишнього середовища Республіки Молдова та Носівською селекційно-дослідною станцією Миронівського інституту пшениці ім. В.М. Ремесла Національної академії аграрних наук України на проведення державного випробування сортів рослин відповідно до діючої в Молдові Методики випробування. У договір на випробування занесено п'ять сортів селекції Носівської СДС: озиме тритикале Славетне, озима пшениця Ювівата 60, озиме жито Кобза, ярий голозерний овес Тембр, ярий голозерний ячмінь Козацький.

Висновки. Будучи одним з головних експортерів товарного зерна у світі, Україна практично не реалізує за кордон насіння зернових культур. Така ситуація засвідчує, що

Список бібліографічних посилань

1. Глобальний та український ринок насіння: обсяги та тренди. URL : <http://agravery.com/uk/posts/show>.
2. Духницький Б. В. Перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Союзом в аграрній сфері / [Духницький Б. В., Пугачов М. І., Мельник О. А. та ін.] ; за ред. М. І. Пугачова. Київ : ННЦ ІАЕ, 2016. 40 с.
3. Зінчук Т. О. Проблеми адаптації аграрного сектору економіки до умов Угоди про зону вільної торгівлі Україна - ЄС. *Економіка АПК*. 2015. № 5. С. 79 - 87.
4. Карасьова Н. А. Вектори експортних потоків аграрного сектору України. *Економіка АПК*. 2016. № 8. С. 41-48.
5. Крисанов Д.Ф. Інтеграція аграрного сектору України до внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Економіка АПК*. 2016. № 9. С. 68-78.
6. Методика проведення інспектування насінницьких посівів зернових культур. 2-е вид., доп. Київ, 2010.
7. Насіння на експорт: що дає Україні міжнародне визнання якості посівного матеріалу цукрових буряків. URL : <http://agravery.com/uk/posts/show>.
8. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / Козак Ю.Г., Спорека Т. та ін. Київ-Катівце : Центр учбової літератури, 2016. 289 с.
9. Осташко Т. О. Експорт агропродовольчих товарів у ЄС: перспективи і завдання. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 83-94.
10. Супіханов Б. К. Експорт-імпорт зернових культур в Україні. *Економіка АПК*. 2009. № 6. С. 14-17.
11. Хрулович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. Тернопіль, 2017. 137с.
12. Чернишова Л. О., Печенка О. І., Козуб К. Ю., Величко В. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Харків : Форт, 2015. 400 с.
13. Шпичак О. М., Боднар О. В., Шпичак О. О. Теоретико-методологічні та практичні основи ціноутворення. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 545 с.
14. Янишин Я. С., Булик О. Б., Кашуба Ю. П. Експортно-імпортна діяльність підприємств Львівщини. *Економіка АПК*. 2015. № 9. С. 99-105.

наша країна орієнтована на експорт сировини, а не інноваційних продуктів, яким є насіння зернових, втрачаючи на цьому значні валютні кошти й імідж країни з високим розвитком науки. Наукові установи, за браком фінансових ресурсів та протекціонізму з боку державних органів, не просувають сорти власної селекції на світові ринки. Отриманий досвід підтверджує економічну доцільність такої роботи.

Реалізація насіння за кордон підвищує ефективність діяльності наукової установи в середньому на 10 %, що дуже важливо при нестачі коштів через системне недофінансування Носівської селекційно-дослідної станції. Ці додаткові кошти будуть спрямовані для розвитку первинного насінництва.

References

1. Hlobalnyi ta ukraïnskyi rynok nasinnia: obsyahi ta trendy [Global and Ukrainian seed market: volumes and trends]. (n.d.). Retrieved from: <http://agravery.com/uk/posts/show> [In Ukrainian].
2. Dukhnytskyi, B.V., Puhachov, M.I., Melnyk, O.A., et al. (2016). *Perspektyvy rozvytku zovnishnotorhovelnykh vidnosyn Ukrainy z Yevropeiskym Soiuzom v ahrarnii sferi* [Prospects of development of foreign trade relations of Ukraine with the European Union in the agrarian sector]. M.I. Puhachov (Ed.). Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].
3. Zinchuk, T.O. (2015). Problemy adaptatsii ahrarnoho sektoru ekonomiky do umov Uhody pro zonu vilnoi torhivli Ukraina - YeS [Adaptation problems of the agrarian sector of the economy in terms of the Agreement on the Free Trade Area Ukraine-EU]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 79-87 [In Ukrainian].
4. Karasova, N.A. (2016). Vektory eksportnykh potokiv ahrarnoho sektoru Ukrainy [Vectors of export streams of the Ukrainian agrarian sector]. *Ekonomika APK*, 8, pp. 41-48 [In Ukrainian].
5. Krysanov, D.F. (2016). Intehratsiia ahrarnoho sektoru Ukrainy do vnutrishnoho rynku Evropeiskoho Soiuzu [Integration of the agricultural sector of Ukraine into the internal market of the European Union]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 68-78 [In Ukrainian].
6. *Metodyka provedennia inspektuvannia nasinnnytskykh posiviv zernovykh kultur* [Method of inspection of seed crops of cereals]. (2010). Kyiv [In Ukrainian].
7. Nasinnia na eksport: shcho daie Ukraini mizhnarodne vyznannia yakosti posivnoho materialu tsukrovykh buriakiv [Seeds for export: giving Ukraine an international recognition of the quality of sugar beet seed]. (n.d.). Retrieved from: <http://agravery.com/uk/posts/show> [In Ukrainian].
8. Kozak, Yu.H., Sporeka, T., et al. (2016). *Osnovy zovnishnoekonomichnoi diialnosti: navch. posib.* [Fundamentals of foreign economic activity: teaching manual]. Kyiv-Katovitse: Tsentr uchbovoi literatury [In Ukrainian].
9. Ostashko, T.O. (2016). Eksport ahroprodovolchkykh tovariv u YeS: perspektyvy i zavdannia [Export of agri-food products to the EU: prospects and tasks]. *Ekonomika i prohozuvannia*, 1, pp. 83-94 [In Ukrainian].
10. Supikhanov, B.K. (2009). Eksport-import zernovykh kultur v Ukraini [Export-import of grain crops in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 14-17 [In Ukrainian].
11. Khrupovych, S.Ye. (2017). *Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva: navch. posib.* [Foreign economic activity of the enterprise: teaching manual]. Ternopil [In Ukrainian].
12. Chernyshova, L.O., Pechenka, O.I., Kozub, K.Yu., & Velychko, V.O. (2015). *Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva : navch. posib.* [Foreign-economic activity of the enterprise: teaching manual]. Kharkiv: Fort [In Ukrainian].

13. Shpychak, O.M., Bodnar, O.V., & Shpychak, O.O. (2017). *Teoretyko-metodolohichni ta praktychni osnovy tsinoutvorennia [Theoretical and methodological and practical bases of pricing]*. Kyiv: TsP "Kompriyt" [In Ukrainian].

14. Yanyshyn, Ya.S., Bulyk, O.B., & Kashuba, Yu.P. (2015). *Eksportno-importna diialnist pidpriemstv Lvivshchyny [Export-import activity of enterprises of Lviv region]*. *Ekonomika APK*, 9, pp. 99-105 [In Ukrainian].

Buniak N.M., Danylko I.M. Mechanism of foreign economic activity on the market of spiked cereals seeds

The purpose of the article is to investigate the mechanism of foreign economic activity in the market of spiked cereals seeds in scientific institutions of the NAAS system and to determine additional economic benefits from the seeds export.

Research methods. In the research process the following methods were used: monographic for comprehensive in-depth study of issues of foreign economic activity; comparative analysis for research on the effectiveness of seeds implementation in Ukraine and abroad; calculation for determining costs for conducting foreign trade activities; abstract and logical for generalization and formulation conclusions.

Research results. There was made a brief description of the world seeds market, with definition of the total turnover of seeds in monetary terms, and the main countries of buyers and sellers on the market of spiked cereals seeds were highlighted. Ukraine's export and import volumes of spiked cereals seeds and the country's place in the respective international market were determined. Analysis of the main provisions of the international contract for the supply of seeds abroad was carried out. A complete list of documents required for seeds export was determined. Detailed procedure for passing stages of document preparation for the implementation of export operations with spiked cereals seeds was considered and financial costs for each of the stage were calculated. Price comparison for seeds sales in Ukraine and abroad was conducted. Growth rate of additional profits in seeds sales in Moldova for different crops and reproductions was determined.

Elements of scientific novelty. The experience of the Nosivka Selection and Research Station of the V.M. Remeslo on access to international markets of spiked cereals seeds was revealed. The actual income received by the institution for the seeds sale in Ukraine and abroad was calculated.

Practical significance. The experience of the Nosivka SRS showed practical step-by-step actions on document preparation for the seeds export. There were calculated incurred additional costs and revenue generated for seeds export. Tabl.: 3. Refs.: 14.

Keywords: foreign economic activity; seeds; sort; ISTA, OESD, quarantine certificates; customs declaration; export.

Buniak Nataliia Mykolaivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, director of the Nosivka Selection and Research Station of the V.M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat (Doslidne vill., Nosivka dist., Chernihiv reg.)

E-mail: buniak_nm@ukr.net

Danylko Iryna Mykolaivna - chief accountant of the Nosivka Selection and Research Station of the V.M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat (Doslidne vill., Nosivka dist., Chernihiv reg.)

E-mail: danlim@ukr.net

Буняк Н.Н., Данилко И.Н. Механизм внешнеэкономической деятельности на рынке семян зерновых колосовых культур

Цель статьи - исследовать механизм внешнеэкономической деятельности на рынке семян зерновых колосовых в научных учреждениях системы НААН и определить дополнительные экономические выгоды при реализации семян на экспорт.

Методика исследования. В процессе исследования использованы методы: монографический (для всестороннего глубокого изучения вопросов внешнеэкономической деятельности), сравнительного анализа (исследование эффективности реализации семян в Украине и за границу), расчетный (определение затрат на проведение внешнеэкономической деятельности), а также абстрактно-логический (обобщение и формулирование выводов).

Результаты исследования. Рассмотрен детальный порядок прохождения этапов подготовки документов для осуществления экспортных операций с семенами зерновых колосовых культур и определены финансовые затраты на каждом из них, место Украины на международном рынке семян зерновых колосовых.

Элементы научной новизны. Раскрыт опыт Носовской селекционно-опытной станции по выходу на международные рынки семян зерновых колосовых культур. Рассчитан фактический доход, который получает учреждение при реализации семян в Украине и их экспорте.

Практическая значимость. Опыт Носовской СОС Мироновского института пшеницы им. В.Н. Ремесло показывает практические поэтапные действия по подготовке документов для экспорта семян за границу. Определение понесенных дополнительных затрат и дополнительно полученной выручки при экспорте семян. Tabl.: 3. Библиогр.: 14.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность; семена; сорт; сертификаты ISTA, OESD, карантинный; таможенная декларация; экспорт.

Буняк Наталия Николаевна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, директор Носовской селекционно-опытной станции Мироновского института пшеницы им. В.Н. Ремесло НААН Украины (с. Дослідне, Носовський р-н, Чернігівська обл.)

E-mail: buniak_nm@ukr.net

Данилко Ирина Николаевна - главный бухгалтер, Носовская селекционно-опытная станция Мироновского института пшеницы им. В.Н. Ремесло НААН Украины (с. Дослідне, Носовський р-н, Чернігівська обл.)

E-mail: danlim@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 22.01.2019 р.

Фахове рецензування: 24.01.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Буняк Н. М., Данилко І. М. Механізм зовнішньоекономічної діяльності на ринку насіння зернових колосових культур. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 42 – 47.
